

Honderd jaar geleden werd in Den Haag Nico Tinbergen geboren. Enkele weken geleden is dit herdacht in een bijeenkomst op de Universiteit van Leiden. Meer dan 1500 aanwezigen konden hier, voor zover ze dat nog niet wisten, kennis nemen van het werk van Tinbergen als gedragsonderzoeker. Hij was een van de grondleggers van deze vorm van wetenschap en kreeg hiervoor, samen met Lorenz en Von Frisch, de Nobelprijs. Het gebouw waarin de bijeenkomst werd gehouden paste volgens de dagvoorzitter wonderwel bij Nico Tinbergen. De Zilvermeeuwen uit de duinen van Wassenaar, die hij uitgebreid bestudeerde, broeden niet meer in de duinen, maar boven het hoofd van de aanwezigen op het platte dak.

Tijdens de bijeenkomst ontving zijn zoon Jaap het eerste exemplaar van de Nederlandse vertaling van de biografie over Tinbergen. Het is een van de aardigste boeken die ik de laatste tijd heb gelezen. De schrijver van het boek, Hans Kruuk, laat Tinbergen zien als een man die met vallen en opstaan uitgroeide tot de grondlegger van de diergedragsleer. Al was hij een bijzonder goede waarnemer, conclusies uit zijn waarnemingen moest hij later in zijn leven nog wel eens bijstellen. Spreekwoordelijk daarbij is de reactie van stekelbaarsjes op de rode bestelbus van de PTT, die zo nu en dan langs het raam van het onderzoeksgebouw reed. Naar de mening van Nico en zijn studenten maakten de mannetjes stekelbaars, vanwege de rode kleur, aanvalsbewegingen naar de bus. Net zoals zij dat tegen concurrerende mannetjes met een rode buik deden. Latere waarnemers, waaronder Piet Sevenster, kwamen tot totaal andere conclusies.

Tinbergen schreef in de jaren dat hij als gijzelaar in St. Michielsgestel zat, twee boekjes voor zijn kinderen. Het eerste ging over een Zilvermeeuw (hoe kan het anders) die hij Klieuw noemde. Het

kwam in 1947 in New York voor de eerste maal uit. Jan Verwey, die in het boek van Kruuk nogal eens wordt genoemd, kreeg van Nico een exemplaar van het boekje toegestuurd. Het tweede boekje ging (natuurlijk) over een stekelbaarsje met de naam John Stickle. Het kwam in 1952 in London van de pers. Verschillende uitgaven van beide boekjes waren op de bijeenkomst in Leiden in vitrines te bewonderen. Nico liep college bij de iets oudere Jan Verwey en raakte met hem bevriend. Ook de schrijver van Niko's Natuur liep, zij het dertig jaar later, college bij Jan Verwey. Hij omschrijft Verwey als een van de aartsvaders van de Nederlandse zoölogie en noemde hem een geestdriftig en hemelbestormend ecooloog met een warm hart.

Wetenschap en wilde vogels

Nico Tinbergen komt in het boek naar voren als een man die het liefst buiten in het veld was. Samen met Jan Verwey vogels kijken in de duinen en op het strand van Noordwijk; daar kon je hem altijd voor wakker maken. Een keer, nadat ze zich tijdens een van hun tochten hadden uitgetrokken om te gaan zwemmen, werd Nico, die zichzelf erg hoog had als atleet, er tot zijn chagrijn door Jan finaal uitgelopen in een wedstrijd wie het eerst bij de golven was.

‘Het was niet uitsluitend serieuze wetenschap daar aan het strand van Noordwijk; er werd ook met volle teugen genoten van het prachtige vrijgevochten bestaan. Lichtjaren verwijderd (in hun ogen) van de stoffige wetenschap in de laboratoria.’

W.Andelaar